

PICTORUL SORIN MANOLESCU FOTOGRAFIILE INEDITE DIN COLECȚIA FAMILIEI

Gabriela CLOȘCĂ*

Key words: Sorin Manolescu, painter, regional culture, Braila.

Istoria culturii și civilizației a înregistrat în paginile sale, în toate timpurile, realizările și creațiile unor personalități reprezentative la nivel național. Fenomenele culturale dezvoltate la nivel regional (provincial) au rămas mai puțin cunoscute. Dunărea de Jos constituie o zonă caracterizată prin specific local și capacitate de creație originală. Datorită dezvoltării marilor orașe-port, printre care se numără Brăila, a dispus în perioada dintre cele două războaie mondiale de resurse materiale și spirituale considerabile.

Viața culturală interbelică la Brăila intră sub incidența *localismului creator*¹ manifestat prin tendința provinciei de a se afirma, de a contribui la valorile naționale. Pe lângă formele instituționalizate de cultură, la Brăila s-au manifestat până în preajma războiului, inițiative particulare sau de grup care au dus la crearea unor societăți culturale, asociații sau grupuri artistice².

În anul 1937 s-a constituit la Brăila Grupul „Dunărea de Jos”, prima grupare artistică din care făceau parte Gheorghe Naum, Mihail Gavrilov și Sorin Manolescu³. Gheorghe Naum (17 aprilie 1907-15 mai 1968) a fost gravor și pictor. A reprezentat în lucrările sale atmosfera și personalitatea cu totul aparte a Brăilei, Dunărea și oamenii locului. Mihail Gavrilov (8 noiembrie 1899-28 septembrie 1968) a fost un peisagist care a abordat teme din lumea acvatică și vegetală. Sorin Manolescu (14 noiembrie 1895-17 februarie 1981) a abordat în creația sa motive diferite față de cele întâlnite în lucrările membrilor grupului. A interpretat într-o manieră realistă tema peisajului și a naturii statice, a imortalizat Bălțile Brăilei astăzi dispărute.

Grupul „Dunărea de Jos” și-a propus la înființare să se constituie într-un nucleu în jurul căruia să graviteze întreaga viață artistică a orașului, să mențină și să dezvolte interesul publicului pentru arta plastică de valoare. Grupul a beneficiat de îndrumarea și autoritatea spirituală a lui Ion Theodorescu-Sion (2 ianuarie 1882-31 martie 1939), legat și el de Brăila (s-a născut în localitatea Ianca)⁴.

Prima expoziție a Grupului „Dunărea de Jos” a fost deschisă la Brăila, la 19 februarie 1939. Vernisajul a avut loc în prezența lui Theodorescu-Sion. Spațiul destinat pentru expunere, imobilul din strada Galați nr. 1 - fosta sală a Clubului Sfatului Negustoresc, a fost amenajat cu scopul de a crea o atmosferă aparte, sugerată de prezența obiectelor și plantelor decorative.

Din catalogul-invitație Expoziția Grupului „Dunărea de Jos” reiese contribuția artiștilor la realizarea expoziției: Gheorghe Naum – 23 de picturi și 10 gravuri, Mihail Gavrilov – 17 picturi, Sorin Manolescu – 12 picturi. Expoziția a fost deschisă în perioada februarie - martie și s-a bucurat de succes. Sorin Manolescu a notat ulterior numărul lucrărilor vândute: Naum – 22 de lucrări, Gavrilov – 15, Manolescu – 12⁵. A doua expoziție a grupului s-a deschis în anul 1943, între 11-13 aprilie, în Sala *Muncă și lumină* situată pe strada Danubiului nr. 2⁶.

În anii următori, grupul s-a destrămat din diferite motive, unul și poate cel mai important a fost războiul. Cei trei pictori au evoluat fiecare pe propria cale, dar s-au mai reîntâlnit în cadrul expozițiilor colective. Pentru fiecare dintre ei activitatea din cadrul grupului a fost deosebit de importantă, marcându-le evoluția ulterioară. Au fost prezenți mereu în viața culturală a orașului, au

* Muzeograf, Muzeul de Istorie al Brăilei.

¹ Elena-Emilia Lica, *Localism creator la Dunărea de Jos*, Muzeul Brăilei, Editura Istros, 2003, p. 4.

² *Ibidem*, p. 78.

³ Ana-Maria Harțușche, *Prima grupare artistică înființată la Brăila*, în „Istros”, VII, Brăila, 1994, p. 411.

⁴ *Ibidem*, p. 413.

⁵ Catalogul-invitație al Expoziției Grupului „Dunărea de Jos”, 1937.

⁶ Ana-Maria Harțușche, *op. cit.*

participat la expoziții naționale, personale sau de grup. Lucrări semnate Naum, Gavriloș și Manolescu, se află în colecțiile Muzeului Brăilei, Secția de Artă, în colecții private și la deținători particulari⁷. Firul vieții primilor doi s-a frânt în anul 1968, punând punct creației lor artistice. Sorin Manolescu a trăit până în 1981 și a continuat să picteze până în ultimii ani ai vieții, împotriva tuturor opreliștilor ivite de-a lungul timpului⁸.

Începuturile artistice ale lui Sorin Manolescu se situează în deceniul al doilea al secolului al XX-lea. Acest deceniu coincide cu perioada construirii unei profesii potrivit cerințelor timpului. Primele picturi sunt datate 1926/1927: *Portret, Scrisoarea și Marină*⁹. Între 1931-1933 i-a cunoscut pe Gheorghe Naum și Mihail Gavriloș. După constituirea Grupului „Dunărea de Jos”, în 1937, au făcut călătorii la Curtea de Argeș, împreună cu Ion Theodorescu-Sion. La prima expoziție a grupului participă cu 12 lucrări: 1. *Canalul Coroișca*, 2. *Drumul Radovanului (Argeș)*, 3. *Strada Teatrului*, 4. *Canalul Filipoiu*, 5. *Satul Valea Danului (Argeș)*, 6. *Prin pădure (Argeș)*, 7. *Căsuță țărănească (Argeș)*, 8. *Sălcii (Balta Brăilei)*, 9. *La margine de pădure*, 10. *Sălcii (Balta Brăilei)*, 11. *Peisaj din Balta Brăilei*, 12. *Marină*¹⁰. În 1939 a expus la Salonul Oficial de Pictură și Sculptură două lucrări¹¹. A participat și în anul următor cu un *Peisagiu*¹².

A deschis în același an o expoziție personală la Brăila, în strada Galați nr. 1. La 11 aprilie 1943 a avut loc a doua (și ultima expoziție a grupului). În anii următori, 1944-1945, a fost din nou admis la Salonul Oficial de Pictură și Sculptură – București¹³. În anul 1946 a deschis o altă expoziție personală la Brăila în clădirea fostului Consulat Italian. Între 1948-1971 a participat la expoziții colective (17), în Brăila, Galați, Bacău Iași, Tolbuhin (Bulgaria). Alte două expoziții personale au avut loc la Brăila în 1970 și 1975. Prima expoziție retrospectivă, cu 107 lucrări, a fost deschisă la 25 iunie 1972, la sediul Muzeului Brăilei din Piața Traian nr. 3¹⁴.

O incursiune în biografia pictorului nu poate decât să completeze imaginea de om al vremurilor sale, personalitate de excepție, cunoscută și respectată în cercurile sociale și în lumea artistică. „*Sorin Manolescu reprezintă modelul european al intelectualului dintre cele două războaie mondiale. Născut cu un talent artistic deosebit, educat pentru răspunderi sociale, a știut să îndeplinească toate componentele vieții sale, de la profesie la munca de artist, de la viața de familie la viața socială. A încercat de-a lungul vieții să se mențină deasupra circumstanțelor, traversându-le fără a se lăsa înfrânt de ele*”¹⁵.

Sorin Manolescu s-a născut la 14 noiembrie 1895, în comuna Armășești (jud. Ialomița)¹⁶. Tatăl său, Gheorghe Manolescu, a fost profesor. După absolvirea Liceului „Petru și Pavel” din Ploiești, tânărul Sorin Manolescu a urmat, între 1911 și 1915, cursurile Școlii Superioare de Comerț din Craiova după care s-a înscris la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București. După declanșarea Primului Război Mondial, a fost încorporat la Școala de Ofițeri de Rezervă din Botoșani (august 1916 – martie 1917). În martie 1917 a fost repartizat ca elev-plutonier la Regimentul 17 Infanterie. A luat parte la luptele de la Mărășești, după care a fost avansat sublocotenent. A luptat la Panciu, sectorul Piatra Neamț și Turtucaia.

⁷ *Georghe Naum* (edit. Maria Stoica), Muzeul Brăilei, Editura Istros, 2007; Corneliu Stoica, *Mihail Gavriloș*, Editura Centrului Cultural *Dunărea de Jos*, Galați, 2010.

⁸ Toader Buculei, *Prezențe brăilene în spiritualitatea românească*, DJCCPCN Brăila, Editura EX LIBRIS, 2004, p. 248.

⁹ Catalogul *Expoziției retrospective Sorin Manolescu*, Brăila, iunie-iulie 1972.

¹⁰ Catalogul-invitație al *Expoziției Grupului Dunărea de Jos*, 1937.

¹¹ Catalogul *Salonului Oficial de Pictură și Sculptură*, cat.139-140.

¹² Catalogul *Salonului Oficial de Pictură și Sculptură*, cat.167.

¹³ Raportul activității artistice întocmit de Sorin Manolescu în 1971; Catalogul *Salonului Oficial de Pictură și Sculptură*, cat. 182.

¹⁴ Catalogul *Expoziției retrospective Sorin Manolescu*, Brăila, iunie-iulie 1972.

¹⁵ Ana-Maria Harțuche, *Cuvânt de deschidere la Expoziția Biografii ale secolului XX – Sorin Manolescu*, „Obiectiv-Voce Brăilei”, 18 decembrie 2008.

¹⁶ Toader Buculei, *op. cit.*

Sorin Manolescu nu a vorbit niciodată despre perioada armatei și participarea sa la Primul Război Mondial. Singurele referiri (destul de sumare) sunt cele din *Autobiografia* cea mai extinsă:
„Am intrat în armată la 25 septembrie 1916 ca elev la Școala Militară de Infanterie din Botoșani.

La 1 iunie 1917 am fost avansat sublt. în rezervă și repartizat la Regimentul 75/76 Infanterie cu care regiment am luat parte la luptele de la Mărășești (1 august 1917), Panciu și apoi la Piatra Neamț în contra Germanilor.

Am fost demobilizat la 20 martie 1918.

Posed ca toți ostașii care au luptat în timpul Războiului 1916-1918, Crucea de Război Comemorativă.

De la data demobilizării – 20 martie 1918 – nu am mai fost chemat în armată decât la 1.II. 1940 la Regimentul 23 Infanterie pentru o concentrare de o lună”.¹⁷

După demobilizare (1919), și-a continuat studiile, absolvind în 1920 Academia de Înalte Studii Comerciale și Economice. În 1921 a plecat în Italia, la Genova, unde s-a înscris în anul al IV-lea al la Ro (Regalo) *Istituto Superiore di Scienze Economiche e Commerciali*, absolvită în 1922. Lucrarea de diplomă susținută a avut tema *Dottore in scienze economiche e commerciali*, obținând *Diploma di laurea*. După mai multe angajări în străinătate, în Italia (Milano), Elveția (Laussane), Franța (Paris), revine în țară, în 1924. A lucrat până în 1927, la diferite bănci și societăți.

Începând cu 1927 a fost angajat prin concurs în cadrul Ministerului Muncii pe posturi și gradații diferite. La 10 septembrie 1931 a fost numit șef de regiune la Inspectoratul Muncii Brăila, până la pensionare, în 1947. De-a lungul activității a primit o serie de distincții oficiale: prin Decret Regal, semnat de Carol al II-lea, era numit membru al Ordinului „Coroana României” în gradul de Cavaler (1933) și al Ordinului „Steaua României” în gradul de Cavaler (1935), apoi primește Crucea de Aur a Ordinului „George I” din partea regelui Greciei (1938). Regele Mihai îl numește membru al Ordinului „Coroana României” în grad de Ofițer (1941).

Activitatea sa în cadrul Inspectoratului Muncii Brăila a fost cunoscută și apreciată, dar și contestată după schimbările produse în țară după război¹⁸. S-a stins din viață, la 5 februarie 1981, la locuința sa din Brăila. În necrologul său era menționat: „Sorin Manolescu nu s-a îndoit niciodată de corectitudinea drumului ales, de soluționarea unor probleme și de deciziile luate în momentele importante în exercitarea profesiei. A fost încredințat că timpul va repune lucrurile în dreptul lor, că le va restitui valoarea reală”¹⁹. A alcătuit, ordonat, păstrat și depus în siguranță un fond documentar ce conține documente despre activitatea sa profesională și artistică²⁰. În afara acestui fond oficial, familia mai deține încă în album, fotografiile care oferă informații ce întregesc personalitatea omului de un profesionalism desăvârșit: Sorin Manolescu.

THE PAINTER SORIN MANOLESCU - UNDISCOVERED PHOTOS FROM THE FAMILY COLLECTION

The period between the two world wars was marked by a current statement of regional cultures within the broader national culture. This was made possible by economic development.

In Braila (one port cities of the Lower Danube) in addition to specialized institutions have enabled a large number of companies and artistic groups. In 1937 Sorin Popescu founded the Lower Danube artistic group - a true nucleus of local fine arts. From this group has been part the painter Sorin Manolescu. He represented in his creation forests and landscapes from the pools of Braila, missing today.

His artistic activity has been woven with a particularly interesting biography. In the family album are a series of photos that completed the typical intellectual interwar potrait of Sorin Popescu.

¹⁷ Arhivele Naționale, Direcția Județeană Brăila, Fond Sorin Manolescu, *Autobiografie*, Dosar 16. <http://pravaliamiaea.wordpress.com/2011/11/14/sorin-manolescu/>

¹⁸ Arhivele Naționale, Direcția Județeană Brăila, Fond Sorin Manolescu, Dosar 7-8.

¹⁹ Ana-Maria Harțușche, *op. cit.*

²⁰ Arhivele Naționale, Direcția Județeană Brăila, Fond Sorin Manolescu.

În uniforma Școalei de Comerț din Craiova (1914).
Editura Fotografia Artistică M. K. Dudinsky,
Craiova.

1915. Foto Waisman.
Calea Rahovei 3 București

Rănit în luptele de la Turtucaia (23 august 1916)

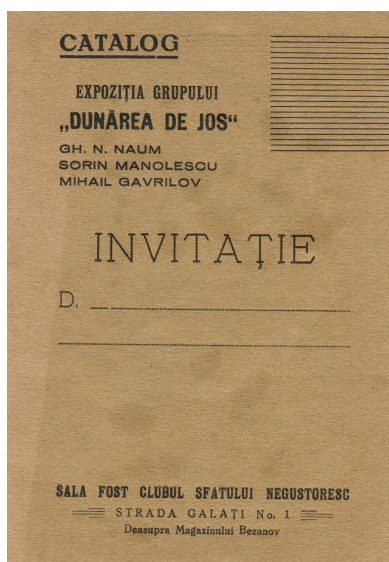
Împreună cu familia la sfârșitul războiului

1927 – Paris
Pierre Charles Photographe
Faub. Montmartre 42.

1937 (?) Galați
G. MAKSAY
GALATZ

Catalog-invitație.
Epoziția Grupului „Dunărea de Jos”, 1937.

1940. Foto ARTE. Brăila

1940. Klein. Brăila,
Calea Călărași 8.

1955 (în atelier).

Cale. Ulei/pânză, 50x60 cm, semnat și datat dreapta
jos cu roșu SM 71. Colecție particulară.

Pădure. Ulei/carton, 30,8x42,5 cm, semnat dreapta
jos cu negru Sorin Manolescu, nedatat. Colecție
particulară.